

Els cursos d'estiu i la Porciúncula

Després de les intervencions tan exactes, emotives i completes que m'han precedit sobre la personalitat de l'Aina, aquí hi afegiré seleccions, matisacions i alguna derivació personal a partir dels cursos que es van dur a terme a la Porciúncula. Ho faré en tres parts. Una primera, sobre característiques fonamentals d'aquella activitat; una segona, relativa a detalls particulars que van ultrapassar l'experiència, i la darrera, en què afegiré encara unes adients notes anecdòtiques viscudes personalment amb l'Aina a Mallorca mateix.

En l'exposició combinada d'aspectes transcendentals i circumstancials, em cal assenyalar com a preàmbul que, des de l'entorn social que vaig viure a Barcelona, a partir de la dècada dels setanta, arran de les primeres reivindicacions populars per a la consolidació dels Països Catalans, el català havia començat a instal·lar-se sobretot a la Universitat. Abans, en la meua habitud personal, compartida per gairebé tots els meus coetanis, fins aleshores el català només l'havia rebut d'una manera una mica ritual a l'escola, al catecisme i als sermons de l'església del poble. Però, com a estudiant, tant a l'Institut com a la Facultat totes les matèries s'exposaven en castellà. I com a professor universitari, almenys durant els primers cursos, també l'utilitzava a classe, com tothom..., fins que els sentiments de pancatalanitat van iniciar el procés que en poc temps es va generalitzar. Per això, en aquest sentit, la Porciúncula va començar obrint de bat a bat, i oficialitzant, aquella constel·lació. Dit d'una manera sumària, va ser sobretot una explosió de molt amistosa convivència vocacional, i alhora vacacional, de tots els que la vam viure.

El testimoni personal que tinc sobre aquella experiència és inevitablement anecdòtic, però d'una manera automàtica, o espontània, adreçat cap al reconeixe-

ment de la inspiració que hi va posar l'Aina junt amb el seu pare, que ja coneixia de temps enrere, i el doctor Antoni Badia i Margarit, el meu mestre principal. Els primers anys és quan l'Aina, juntament amb el doctor Badia, va ser la coordinadora dels cursos d'estiu de català a Mallorca —organitzats per la càtedra Ramon Llull— a la Porciúncula de S'Arenal.

La Porciúncula, la *Porci*, era la llar dels pares franciscans amb l'escola, l'església, el convent, els aularis, el menjador, els jardins, el camp d'esports, la residència...; amb la porteria del Padre Francisco, l'hort, la granja amb el pare Jaume, l'estable amb l'euga Castanya i els corrals on naixien els porquets. Jo hi vaig participar molts dels estius, però no puc precisar-ne alguns detalls, començant per tots els anys en què s'hi van impartir cursos. Crec que de 1978 fins almenys 1990, durant unes tres setmanes dins el mes de juliol.

Entre les activitats acadèmiques hi havia un predomini de cursos de filologia, lingüística i literatura. I entre els professors —espero no deixar-me'n cap, o no gaires, si de cas—, hi van participar Joan Veny, Gabriel Oliver, Joan Solà, Gabriel Bibiloni, Pere Joan Quetglas, Josep Antoni Grimalt Gomila, Ramon Caballé, Joaquim Rafel, Gabriel Barceló, Isidor Marí, Catalina Calafell, Joan Martí i Castell, Joaquim Viaplana, Antoni Ferrando, Joaquim Miralles, Vicent Pitarch, Vicent Simbor, Vicent Salvador, Emili Casanova... I alguns més, com ara col·legues amb fills, com David Romano amb la Susana, l'Alberto i el Víctor; Joaquim Mallafrè amb la Marta i el Quim; Oriol Vergés amb l'Oriol, la Glòria, la Mariona i l'Eulàlia; Teresa Cabré amb el Toni, l'Albert i l'Eva, i jo mateix amb la Dacia i la Silvana.

També es van rebre invitats magistrals com Avel·lí Artís i Gener, *Tísner*, Maria Aurèlia Capmany, Jaume Vidal Alcover, Biel Majoral, Margarida Aritzeta, Joana Serra de Gayeta, Maria Teresa Garcia Castanyer... I s'hi afegien col·legues i estudiants de les universitats de Barcelona, València i les Balears, les úniques universitats afins d'aleshores, com també catalanòfils hispànics i estrangers de procedències ben diverses. Assenyalo el cas d'un xinès que coneixia prou bé el català i figurava, lògicament, com una excepció. Recordo que un dia el doctor Badia em va preguntar què em semblava el seu domini de la llengua, i vaig respondre que si més no la pronúncia la trobava de català oriental..., ben oriental. I vam riure.

S'hi unien, per tant, diverses institucions i es feien moltes activitats al marge dels cursos: cançó, ball, teatre, taules rodones, concerts, humor gràfic, esport, platja, escoltisme, excursions, etc. Destacaria les estades de treball i lleure a Mallorca, l'adaptació a la vida quotidiana i el contacte amb el turisme, sobretot alemany, que era del tot extraordinari. També, els balls mallorquins amb la Lourdes i els concerts de Biel Majoral. I, en especial, les excursions per molts llocs —amb el secretari Miquel Melià de guia— al castell de Bellver, Sa Dragonera, Sóller, Sa Calobra, Valldemossa, Torrent de Pareis, les coves d'Artà, els talaiots..., i trobades a la casa de l'Aina a Sencelles, de Joan Veny a Campos i de Biel Majoral a Algaida.

I, encara, diverses visites particulars al pare de l'Aina, Francesc de B. Moll, amb l'humor que m'abellia i l'oportunitat de rebre encara més comentaris sobre les venerables compilacions de fitxes del *Diccionari català-valencià-balear*.

TRES ANÈCDOTES ADIENTS I TAMBÉ MALLORQUINES AMB L'AINA

La primera anècdota, la més breu de les tres, va tenir lloc durant la lectura d'un resum que tenia preparat no recordo sobre què. El que sí recordo és que, a propòsit d'una determinada conducta d'algú, vaig dir que no era «suficientment adequada». I ella, en una pausa immediata, va intervenir comentant-me en veu baixa: «volies dir que no era prou adequada, oi?». De llavors ençà no sols repetixo aquest *prou* prou sovint i amb tota naturalitat, sinó també amb un record afegit de gratitud. I, fins i tot, rememorant encara que, a vegades, em sorprenien faltes elementals d'algun col·lega —no diré cap nom— que mantenia molta més relació que no pas jo amb l'Aina.

La segona anècdota es va produir l'any 1997, arran d'una insòlita concomitància en la celebració d'un aplec anual de la Sociedad Española de Lingüística, el grup acadèmic amb seu al Consejo Superior de Investigaciones Científicas de Madrid. Cada any aquesta societat celebra una trobada temàtica o general de socis i convidats selectes, un simposi, que s'alterna successivament entre Madrid i una altra ciutat espanyola. Doncs bé, aquell any va coincidir que s'havia escollit Palma de Mallorca com la seu del XXVII Simposio i, ni més ni menys, se m'havia elegit a mi com a president de la Junta Directiva de la societat. Aprofitant ambdues oportunitats, vaig proposar que s'invités l'Aina a oferir una sessió plenària. Sobretot alguns membres de la Junta hi van mostrar desacord. Encara guardo impresa l'opinió particular d'un d'ells: «Yo, la verdad, no creo que sea conveniente. Ni es socia ni ha intervenido en nuestras reuniones ni en la revista; no es conocida (por mí al menos) desde el punto de vista científico, sólo por actuaciones políticas muy divisivas». És a dir, tota una premonició...

En tot cas, l'Aina va acabar presentant una exposició magistral sobre «La planificació lingüística: el cas del català», la primera que no es feia en castellà en la història d'aquesta societat.

La tercera anècdota va tenir lloc durant aquest simposi, en què com a president vaig oferir el discurs protocol·lari d'inauguració a l'Estudi General Lullià amb els socis assistents i, en primera fila, amb la directiva i les autoritats invitades. En un lloc preeminent del centre, hi seien l'Aina i Don Francisco Rodríguez Adrados. Amb tota la intenció, vaig repartir el discurs en dues presentacions. La primera, en el mallorquí popular que portava interioritzat després de tants estius a la Porciúncula; i la segona, en castellà, la llengua oficial d'aquesta societat. Una estona després de l'acte, l'Aina se'm va acostar per mostrar-me molt discretament la

seva desaprovació total, perquè calia que hagués utilitzat el català estàndard i prou, el que la resta de la Junta, sense cap dubte, també hauria ignorat del tot. De fet, crec que només ella, i potser algú altre, es va adonar dels detalls.

Malgrat que, com es veu, jo no n'encertava gairebé ni una, és prou evident que tot això confirma la confiança, el respecte i la gran simpatia que vaig compartir amb l'Aina. Sense poder-nos avorrir. I jo aprenent sense parar...

ALGUNS COMENTARIS CONCLUSIUS

Actualment, després dels anys transcorreguts des de la Porciúncula, s'han introduït moltes novetats ambientals i expressives de comunicació sociolingüística. En especial, les anomenades *xarxes socials*, sobretot entre els joves, han provocat un augment cada cop més creixent i espontani de castellanismes, i sobretot d'anglicismes, amb les emoticones com a koiné. Tot, amb una població al·lòctona creixent a causa de les migracions i les relacions socials que no paren d'augmentar.

Sigui com sigui, cal reconèixer que els cursos de la Porciúncula van inaugurar un dels nuclis que posaven en pràctica l'oficialització de la llengua normativa als Països Catalans. Amb la inspiració, sobretot, d'Aina Moll.

RAMON CERDÀ MASSÓ
Universitat de Barcelona